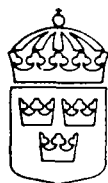

Kulturutskottets yttrande

1987/88:1 y

om kabel-TV och om etableringsfrihet på TV-området m. m.

KrU
1987/88:1 y

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet har den 27 maj 1987 beslutat bereda kulturutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1986/87:151 om ändringar i tryckfrihetsförordningen m. m. jämte motioner, nämligen motionerna 1986/87:K121–K127.

Konstitutionsutskottet har den 10 september 1987 berett kulturutskottet tillfälle att yttra sig över följande motioner om olika massmediefrågor m. m., nämligen motionerna 1985/86:K221, K402, K404–K406, K411 yrkande 2, 1986/87:K210 yrkande 1, K403–K405, K407, K409, K411, K412, K415, K417–K420, K421 yrkande 2, K423–K426, K432–K434 och K815.

Med anledning av konstitutionsutskottets beslut yttrar sig kulturutskottet i detta sammanhang över *dels* motioner om radio- och TV-sändningar i kabelnät och om kontroll över medieutvecklingen, *dels* motioner om etableringsfrågor på radio- och TV-området och om reklamfinansierad TV m. m. Utskottet kommer senare att yttra sig över propositionen i vad avser våldsskildringar i filmer, videogram m. m. och motioner som avser lagstiftningen på området.

I ärendet har kulturutskottet inhämtat närmare information om bl. a. utvecklingen på kabel-TV-området av t. f. direktören för kabelnämnden Wolfgang Rüdel.

Utskottet

Vissa bakgrundsuppgifter

I proposition 1986/87:151 föreslås vissa ändringar av grundlagsskyddet för tryckta skrifter på grundval av förslag som lagts fram av yttrandefrihetsutredningen i betänkandet (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten.

I den lagrådsremiss som föregått propositionen förordades en utbyggnad av grundlagsskyddet för radio, TV, film, videogram och vissa andra medier (se prop. främst s. 29–32). Efter lagrådsbehandlingen stod det emellertid klart att en bred enighet om den lösning som valts i remissen inte skulle kunna uppnås i riksdagen (prop. s. 320). Förslaget i denna del lades därför inte fram i propositionen. Sedermera har frågan om ett utbyggt grundlagsskydd för de angivna medierna beretts ytterligare i justitiedepartementet under medverkan av företrädare för de fem riksdagspartierna. Därvid har tre olika

modeller för ett grundlagsskydd för nya medier diskuterats. Det har emellertid visat sig att tillräckligt bred anslutning till någon av de tre lagtekniska modellerna inte kunnat uppnås. Företrädare för justitiedepartementet har förklarat att ställning till de aktuella frågornas fortsatta behandling får tas sedan riksdagen har behandlat propositionen.

Kulturutskottet har informerats om att konstitutionsutskottet avser att bereda propositionsärendet först under våren 1988. Detta innebär mot bakgrund av vad som redovisats ovan att man måste räkna med att frågan om det framtida grundlagsskyddet på bl.a. radio- och TV-området inte kommer att få en slutlig lösning förrän relativt lång tid förflutit.

De frågor som kulturutskottet i det följande yttrar sig över har i lagtekniskt hänseende i vissa fall ett nära samband med frågorna om grundlagsskyddet för de nya medierna. I materiellt hänseende finns det däremot, såvitt utskottet kan bedöma, inte något hinder för riksdagen att redan nu ta ställning. Med hänsyn till vad som redovisats i det föregående kan den eventuella lagstiftning som kan bli följden av riksdagens ställningstagande behöva bli av provisorisk karaktär. I detta sammanhang vill kulturutskottet redan här crinra om att konstitutionsutskottet vid behandlingen av proposition 1984/85:199 om radio- och TV-sändningar i kabelnät gjort uttalanden av innehåll att – i avvaktan på ett mer definitivt ställningstagande till de förslag som lagts fram av yttrandefrihetsutredningen – lagregler rörande denna verksamhet är att se som en tillfällig lösning av det föreliggande behovet att reglera verksamheten (KU 1985/86:7 s. 8–9).

Här finns också skäl att nämna följande. Dagens kommunikationssatelliter ersätts stegvis med medeleffekt- och direktsändande satelliter, vilka båda sänder med större effekt än kommunikationssatelliterna. Radiolagsutredningen har mot bl.a. denna bakgrund i dagarna lagt fram betänkandet (SOU 1987:63) Vidaresändning av satellitprogram i kabelnät. I betänkandet föreslås att alla slag av satellitsändningar som vidaresänds i kabelnät från och med den 1 juli 1988 skall vara tillståndspliktiga enligt lagen om lokala kabelsändningar. Undantagna från denna regel föreslås bli satellitsändningar som kommer från Sveriges Radio eller från något av företagen Danmarks Radio, TV 2 Danmark, Norsk rikskringkasting (Norge), Ríkisútvarpið (Island) och Oy Yleisradio Ab (Finland).

Lokala kabelsändningar. Kontrollen över medieutvecklingen

Kabel-TV-verksamheten regleras i första hand i lagen (1985:677) om lokala kabelsändningar (ändrad senast 1986:1216), som gäller fr.o.m. den 1 januari 1986. Lagen bygger på ett koncessionssystem, där en särskild kabelnämnd är tillståndsgivare. Tillstånd får avse satellitsändningar och egensändningar. Nättinnehavare och lokala kabelsändarföretag kan få tillstånd till satellitsändningar. Däremot kan endast de senare få tillstånd till egensändningar.

Kabelnämnden får i vissa fall återkalla sändningstillstånd eller förbjuda vidaresändning av en programkanal. Bl.a. får fortsatt vidaresändning av en programkanal från satellit förbjudas för en tid av högst ett år om det i programkanalen under en längre tid och i betydande omfattning har förekommit sådan kommersiell reklam som måste anses riktad särskilt till

svenska konsumenter. Ett förbud får dock meddelas endast om det med hänsyn till sändningarnas art och programkanalens karaktär och inriktning bedöms att ett förbud för programkanalerna är godtagbart från yttrandefrihets- och informationssynpunkt.

I lagen (1985:1057) om ansvarighet för lokala kabelsändningar finns ytterligare bestämmelser om inskränkningar i rätten att sända enligt lagen om sådana sändningar. I ansvarighetslagen stadgas att fortsatt vidare-sändning får förbjudas om det i programkanalen vid upprepade tillfällen har förekommit program som har innehållit rörliga bilder med skildringar av sexuellt våld eller tvång eller med närgångna eller utdragna skildringar av grovt våld mot människor eller djur samt sändningarna inte har varit försvarliga med hänsyn till syftet och sammanhanget samt omständigheterna i övrigt. Ett förbud kan också meddelas om satellitkanalen har varit ensidigt inriktad på sändningar av pornografiska bilder eller våldsskildringar i bild. Frågan om förbud enligt ansvarighetslagen prövas i domstol under medverkan av jury och på talan av justitiekanslern.

I fem motioner framställs yrkanden som avser dels skärpning av lagen om lokala kabelsändningar, dels avgiftsuttag för vissa kabelsändningar i större utsträckning än för närvarande, dels ock frågan om det demokratiska inflytandet över utbyggnaden av kabel-TV.

Bedömningen av motionerna – och då inte minst motionen om skärpning av lagstiftningen – måste enligt kulturutskottets uppfattning ses mot bakgrunden av att som inledningsvis angetts lagstiftningen är av provisorisk karaktär och att den varit i kraft mindre än två år. Vid bedömningen kan man inte heller bortse från följande. Utvecklingen till starkare satelliter gör att enskild mottagning blir mycket lättare och billigare (se närmare härom i det ovan angivna betänkandet SOU 1987:63). Därmed finns en risk för att en alltför hård reglering av kabelnäten får den effekten att satellitmottagningen alltmer styrs över till de enskilda hushållen eller i vart fall till icke reglerade mindre enheter. I mindre nät finns det inte någon garanti för att det finns en lokal kanal tillgänglig för egensändningar för det lokala kabelsändarföretaget. Utskottet berör i det följande frågan om man genom en internationell överenskommelse kan minska behovet av lagreglering på kabel-TV-området.

I motion 1986/87:K405 (s) uttalar motionärerna sin oro för de negativa effekterna på ungdomen som det nuvarande programutbudet i vissa satellit-sändningar i kabel-TV kan ha. Motionärerna framhåller bl. a. att det på bästa sändningstid för barn sänds filmer med våld och pornografi. De hävdar att den svenska lagstiftningen är mer liberal än i vissa andra västländer och att *lagstiftningen måste skärpas*. Flera yrkanden framställs mot den angivna bakgrunden.

Utskottet delar motionärernas uppfattning så till vida att det är angeläget att liksom då det gäller videoutbudet motverka sändningar som kan ha en skadlig inverkan på tittarna. Detta gäller inte minst sådana skildringar som innehåller våldsinslag bestående i sexuella övergrepp och sadism mot barn och vuxna. Utskottet har däremot inte blivit övertygat om att det är motiverat att med anledning av motionsyrkandena förorda ändringar i

kabellagstiftningen. Vid denna bedömning beaktar utskottet vad som inledningsvis anförs samt följande skäl.

Att, som föreslås i motionen (yrkande 1), införa en förhandsgranskning av vilka programkanaler som skulle få vidaresända skulle innebära att ett system godtogs som ligger nära censur.

I motionen förordas också att tillfälligt sändningsstopp skall kunna meddelas för programkanaler som innehållit grovt våld eller pornografi eller inneburit rashets, även om inte sändning med sådant innehåll skett vid upprepade tillfällen (yrkande 2). Utskottet anser att en regel av angivet innehåll skulle stå i mindre god överensstämmelse med vår syn på yttrandefriheten. Ett enda "övertramp" skulle kunna innebära att en programkanal avstängdes trots att kanalen allmänt sett hade ett godtagbart eller t.o.m. kvalitativt högtstående innehåll. Till detta kommer att en övervakning skulle kräva orimligt stora resurser; enligt vad utskottet inhämtat omfattar satellitsändningar redan nu ca 60 000 timmar per år, vilket är ca tio gånger så lång sändningstid som den totala sändningstiden av Sveriges Television. Det bör också påpekas att, enligt vad utskottet också inhämtat, det ännu inte skett någon prövning hos justitiekanslern av frågan om brott mot de aktuella reglerna i lagen om lokala kabelsändningar.

Kabelnämnden bör få bedöma lämpligheten hos ett sändarföretag, menar också motionärerna (yrkande 3). Vilka kriterier som skulle gälla för en sådan prövning anges inte. Utskottet vill peka på att tillstånd såväl till satellitsändningar som till egensändningar får ges endast om sökanden kan förväntas fullgöra de ekonomiska förpliktelser som följer med den avsedda verksamheten. Vidare krävs för satellittillstånd att samråd i god tid skett med dem som berörs av sändningarna.

Utskottet, som i enlighet med det ovan sagda avstyrker de redovisade yrkandena, vill tillägga följande. Den omständigheten att, som tidigare delvis berörts, även icke kabelanslutna hushåll i framtiden betydligt lättare än för närvarande kommer att kunna ta emot satellitsända program innebär att möjligheterna att reglera gränsöverskridande TV-sändningar i betydande utsträckning måste bygga på internationella överenskommelser. Det land från vilket sändningarna sker måste åta sig ansvaret för att reglerna följs. En överenskommelse av angivet slag kan således få betydelse för programinnehållet oavsett om programmen i mottagarlandet tas ned för vidaresändning i kabelnät eller om det tas emot direkt av hushållen. På initiativ av bl.a. Sverige pågår inom Europarådet arbetet på en europeisk massmediekonvention i vilken gemensamma regler för gränsöverskridande TV-sändningar skall fastställas. I uppgiften ingår att undersöka behovet av programregler, t.ex. med avseende på våldsinslag, regler för program riktade mot barn och ungdom samt att pröva möjligheten att förbjuda sådan satellitreklam som direkt riktar sig mot hushållen i ett särskilt land.

För lokala kabelsändningar gäller inte bestämmelserna i radiolagen om opartiskhet och saklighet. I motion 1986/87:K405 yrkas också att riksdagen skall begära en omedelbar översyn av frågan om huruvida man i lokala program – egensändningar – skall få sända propaganda eller bör eftersträva opartiskhet.

Utskottet vill erinra om att propaganda så till vida är förbjuden att

kommersiell reklam inte får förekomma i egensändningar. Att därutöver ställa upp ett opartiskhetskrav av samma innehåll som det som gäller i Sveriges Radios sändningar skulle enligt utskottets mening föra för långt, eftersom ett sådant krav i viss mån direkt skulle motverka syftet med de sändningar som exempelvis en ideell förening gör. Utskottet vill i sammanhanget peka på att föreskriften att de lokala kabelsändarföretagen skall innehålla företrädare för olika intressen och meningsriktningar syftar till att säkerställa mångfalden i det samlade utbudet. Utskottet, som också vill erinra om att inte heller för närradiosändningar kravet i radiolagen på opartiskhet och saklighet gäller, anser att motionsyrkandet bör avstyrkas (yrkande 4).

Utskottet tar härfter upp till behandling två motioner som avser *avgifter för satellitsändningar*. I motion 1986/87:K415 (s) begärs snabbutredning om avgiftsuttag – lika för landets samtliga nätägare – från de programbolag som sänder satellitprogram vilka vidare sänds via kabel. Intäkterna från avgiftsuttaget skulle användas för att motverka negativa effekter av medieutvecklingen genom stöd till bl.a. lokal medieproduktion. Ett yrkande i motion 1986/87:K419 (vpk) har ett likartat innehåll (yrkande 3). I denna motion anges att en nätavgift skall tas ut av reklamfinansierade satellit-TV-bolag.

För närvarande utgår en avgift för nätinnehavaren med 10 kr. i halvåret för varje bostad som nås av satellitsändningar. Avgiftsmedlen täcker kabelnämndens förvaltningskostnader samt kostnaden för visst stöd till lokal programverksamhet. Möjligheterna att ge stöd till sådan produktion är således beroende av kabelavgiftens storlek. Frågor härom får prövas i budgetsammanhang.

Utskottet vill här också nämna att kabelnämnden lagt fram ett förslag om avgift för visning av spelfilmer i kabelnät. Ärendet bereds inom utbildningsdepartementet. Det finns också skäl nämna att reklamskatteutredningen har i uppdrag att behandla frågan om reklamskatt för bl.a. satellitförmiddad TV-reklam (dir. 1986:11).

Med hänvisning till det anförda – och då utskottet förutsätter att man inom nämnda departement följer utvecklingen utomlands då det gäller avgiftsuttag – anser utskottet att motionsyrkandena bör avstyrkas.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen två motionsyrkanden som – med den terminologi som används i motionerna – sammanfattningsvis kan sägas avse frågor om det *demokratiska inflytandet över kabel-TV-utbyggnaden*. I motion 1986/87:K420 (s) framhålls att sociala och regionalpolitiska hänsyn bör vara vägledande för all vidare utbyggnad av kabelnät, att kommunernas ställning måste stärkas i förhållande till nätägare och andra intressenter samt att brukarna bör få ett vidgat inflytande även då det gäller valet av programkanaler för de enskilda kabelnäten. I motion 1986/87:K419 (vpk) anförs likartade synpunkter (yrkande 2). Det förordas i denna motion att ett särskilt medieråd inrättas med bl.a. uppgiften att ta fram beslutsunderlag om den pågående medieutvecklingen och att ge riktlinjer och rekommendationer till bl.a. televerket inför fortsatta satsningar på området.

På hemställan av trafikutskottet avtog riksdagen förra året en motion av i huvudsak samma innehåll som motion K419 i här aktuell del. Trafikutskottet (TU 1985/86:16 s. 14–15) framhöll att de kultur-, medie- och telepolitiska

aspekter på kabel-TV som motionärerna aktualiserat behandlats mycket utförligt under tillkomsten av lagstiftningen om lokala kabelsändningar. Med hänsyn härtill och till att lagstiftningen inte varit i kraft längre än sedan den 1 januari 1986 och till att kabel-TV är en ny verksamhet vars utveckling är svår att förutse, syntes enligt trafikutskottet någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen inte böra komma i fråga. Utskottet förutsatte dock att regeringen följer utvecklingen på området och återkommer till riksdagen, om så blir erforderligt.

Regeringen har därefter, nämligen i den under våren 1987 behandlade forskningspropositionen 1986/87:80 (bil. 6 s. 157-160), hemställt att riksdagen skall godkänna vad som förordats om en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning. På hemställan av kulturutskottet har riksdagen bifallit förslagen (KrU 1986/87:16). Kulturministern anser att det finns behov av att systematiskt samla in och ställa samman uppgifter om den aktuella utvecklingen inom ljud- och bildområdet. En sådan verksamhet bör kunna utgöra en basresurs för den forskning som pågår inom massmedieområdet och fungera som en källa för fortlöpande information för dem som har behov av att följa med i händelseförloppet. En särskild utredning kommer att få i uppdrag att förbereda inrättandet av denna forskningsresurs. I propositionen preciseras närmare inriktningen av utredningsarbetet.

Utskottet vill här också hänvisa till att bostadsutskottet under våren mycket ingående behandlat frågan om hyresgästers rätt att slippa anslutning till kabel-TV-nät (BoU 1986/87:14). Kulturutskottet vill då det gäller brukarinflytandet på programsidan peka på att det i många tillståndsområden bildas programkommittéer som förhandlar med nätinnehavare om val av programkanaler för resp. nät. Utskottet anser att en sådan ordning ger goda möjligheter att öka brukarinflytandet. Systemet ansluter väl till det krav på samråd som lagen om lokala kabelsändningar ställer upp för att tillstånd till satellitsändningar skall få ges.

Då det gäller möjligheter för kommunerna att påverka televerkets kabel-TV-utbyggnad vill utskottet nämna att Svenska kommunförbundet hos regeringen hemställt om sådan ändring av teleförordningen (1985:765) att det oomtvistligt framgår att televerkets ledningar för TV-kabel inte ingår i det allmänna telenätet. Frågan om kommunernas inflytande över kabel-TV-utbyggnaden har på detta sätt aktualiserats hos regeringen. I en annan skrivelse, ställd till utbildningsdepartementet, har Kommunförbundet tagit upp frågan om etersänd lokal-TV. I en till denna skrivelse fogad PM diskuteras också kommunernas intresse för den lokala medieutvecklingen. Därvid tas också upp frågor om kabel-TV.

Utskottet – som i nästa avsnitt behandlar motionsyrkanden om etersänd lokal-TV – anser mot bakgrund av den lämnade redovisningen och med beaktande av kabel-TV-lagstiftningens provisoriska karaktär att det inte är erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandena.

Frågan om fri etableringsrätt på radio- och TV-området har ofta diskuterats under senare år. Därvid har bl.a. krav framförts på en från Sveriges Radio fristående tredje TV-kanal som skulle vara reklamfinansierad. Även krav på reklamfinansiering inom ramen för Sveriges Radios verksamhet har framförts.

Bland motioner över vilka kulturutskottet beretts tillfälle yttra sig ingår motioner innehållande yrkanden inom i huvudsak den ram som ovan redovisats. Beträffande det närmare innehållet i yrkandena hänvisar utskottet till motionerna 1986/87:K407 (c) såvitt avser en rikskanal, 1986/87:K417 (c) yrkande 1, 1986/87:K432 (m), 1986/87:K433 (m) och 1986/87:K815 (fp) yrkande 1.

Riksdagen behandlade våren 1986 i samband med ställningstaganden till Sveriges Radios verksamhet för innevarande avtalsperiod frågor av angivet slag. Därvid hänvisades bl.a. till uttalanden i propositionen i ämnet av innehåll att den nya mediesituationen inte innebär att public service-idén och det allmänna ansvar som följer med denna har spelat ut sin roll, att det råder en bred enighet om att det även i framtiden skall finnas en stark public service-organisation och att det i den nya mediesituationen behövs en garant för en programverksamhet som står i allmänhetens tjänst. I sitt av riksdagen godkända betänkande i ämnet (KrU 1985/86:21 s. 15) hänvisade kulturutskottet till yttrande av konstitutionsutskottet, vari framhölls att förslag beträffande yttrandefrihetsfrågorna var att vänta och att vid tidpunkten för konstitutionsutskottets bedömning TV-reklameffektutredningens betänkande väntades inom kort. De då aktuella motionerna avstyrktes under hänvisning till de synpunkter som redovisats av konstitutionsutskottet.

Kulturutskottet vill med anledning av de nu aktuella motionsyrkandena anföra följande. Av den i ett inledande avsnitt lämnade redovisningen framgår att förutsättning för riksdagen att pröva frågan om en grundlagsreglering beträffande etableringsrätten på radio- och TV-området för närvarande inte föreligger. I detta sammanhang kan utskottet dock konstatera att en oinskränkt etableringsfrihet för etersändningar inte är möjlig på grund av att utrymmet i etern är begränsat. Vad som finns anledning att ta ställning till i detta ärende är enligt kulturutskottets uppfattning i första hand frågan om huruvida en rikstäckande TV-kanal utanför Sveriges Radio skall få upprättas. En förutsättning för att det skall bli möjligt att driva en sådan kanal torde vara att reklamfinansiering av kanalen tillåts.

Utskottet som beaktat resultatet av reklameffektutredningens arbete (Ds U 1986:2) – i förening med innehållet i remissyttrandena däröver (Ds U 1987:3) – har kommit till slutsatsen att det inte har visats att effekterna av en reklamfinansierad svensk TV skulle bli så positiva att det finns skäl tillåta TV-reklam. Härvid har utskottet också beaktat att den internationella utvecklingen visar att det uppenbarligen finns ett vikande ekonomiskt underlag för reklam-TV och att denna finansieringsform därför ger dåliga planeringsförutsättningar, samtidigt som den motverkar möjligheterna för programbolag att vara oberoende gentemot finansörerna. Utskottet anser

således att det inte är motiverat att föreslå att inhemsk TV-reklam skall vara tillåten. Detta ställningstagande leder också till slutsatsen att det inte finns förutsättningar för att med den resursknapphet som råder i fråga om TV-frekvenser tillåta en tredje etersänd TV-kanal.

Utskottet vill, då det gäller reklam i TV, framhålla att det inte finns skäl att ha ett annat synsätt på reklam i TV inom ramen för Sveriges Radios sändningar än i en fristående tredje kanal. Utskottet anser att, om reklamfinansiering av Sveriges Radios sändningar tilläts, detta skulle vara ägnat att försämra möjligheterna för Sveriges Radio att driva en programverksamhet som står i allmänhetens tjänst.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 1986/87:K407 i här aktuell del, 1986/87:K417 yrkande 1, 1986/87:K432, 1986/87:K433 och 1986/87:K815 yrkande 1.

I flera motioner framförs önskemål som avser etersänd lokal-TV.

Utskottet har inhämtat att man inom regeringskansliet för närvarande studerar olika frågor på området. Med hänsyn härtill anser utskottet att motion 1986/87:K407 (c) i här aktuell del, motion 1986/87:K417 (c) yrkande 2, motion 1986/87:K815 (fp) yrkande 2, motion 1986/87:K418 (m) och motion 1986/87:K419 (vpk) yrkande 1 inte påkallar någon riksdagens åtgärd. Beträffande ett önskemål om reklamfinansiering som framställs i motion 1986/87:K418 hänvisar utskottet till föregående avsnitt.

Stockholm den 10 november 1987

På kulturutskottets vägnar

Ing-Marie Hansson

Närvarande: Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Lars Ahlmark (m), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Mats O Karlsson (s), Maud Björnemalm (s), Håkan Stjernlöf (m) och Björn Ericson (s).

Avvikande meningar

1. Etableringsfrågor på radio- och TV-området och reklamfrågor rörande TV

Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m) och Håkan Stjernlöf (m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Riksdagen behandlade" och på s. 8 slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Utvecklingen på TV-området är så snabb att det enligt utskottets mening krävs snara riksdagsbeslut för att hålla takten med denna utveckling. Regeringen har inte angett några riktlinjer på området, och därmed kommer viktiga beslut att skjutas på framtiden. Det gäller t.ex. den svenska televisionens förmåga att konkurrera med utländska satellitprogram och tillkomsten av en från Sveriges Radio fristående TV-kanal.

En sådan fristående TV-kanal – TV 3 – bör inrättas. Den bör finansieras med reklamintäkter.

Utländska satellitsändningar når redan Sverige och kommer snart att göra det i väsentligt större utsträckning. Dessa sändningar finansieras så gott som undantagslöst med reklam. Svenska företag bör inte hänvisas till utländska kanaler för att få annonsera sina produkter i TV på den svenska hemmamarknaden.

TV-reklam förekommer nu i så gott som alla europeiska stater. Erfarenheterna från jämförbara länder tyder på att farhågorna för negativa effekter av TV-reklam varit överdrivna. Det tycks snarare vara direktreklamerna än dagspressens annonser som påverkas.

Reklamfinansiering av en kanal inom Sveriges Radio vidgar inte yttrandefriheten utan cementerar snarare monopolet.

Ett företag som svarar för en ny TV-kanal bör ha från staten fristående ägare. Ingen delägare får ha ett dominerande inflytande.

Frekvenser för radio- och TV-sändningar är en allmän nytthet. De bör därför användas på ett sådant sätt att de i möjligaste mån kommer hela folket till godo. Liksom Sveriges Radio bör därför ett fristående TV-bolag sluta avtal med staten om vissa villkor för verksamheten. Regler som bör gälla för TV 3 – liksom för Sveriges Radio – bör innehålla bl.a. krav på opartiskhet och saklighet, garantier för vidsträckt yttrande- och informationsfrihet samt skyldighet att tillämpa principerna om allas lika värde och den enskildes frihet och värdighet. Frågan om huruvida reglerna överträtts bör prövas av radionämnden. Självfallet kan däremot inte reklamförbudet gälla TV 3.

Den tid som står till buds för reklam bör begränsas. För att förhindra att reklamköpare påverkar programmets utformning bör annonstiden säljas av ett från programbolaget fristående företag som köper tillgänglig annonstid av programföretaget och sedan säljer den till hugade annonsörer. Reklamslag får sändas bara mellan program och under ett maximalt antal minuter per timme.

Det nya företaget bör ges stor självständighet. Det ligger emellertid i dess eget intresse att se till att TV 3 har ett brett programutbud som riktar sig till många olika intressegrupper.

Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1986/87:K407 i här aktuell del, motion 1986/87:K432, motion 1986/87:K433 och motion 1986/87:K815 yrkande 1 bör enligt utskottets mening riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Det ovan sagda innebär att motion 1986/87:K417 yrkande 1 om reklam i en kanal inom Sveriges Radio avstyrks.

2. Reklam i TV inom ramen för Sveriges Radios sändningar

Karl Boo och Kerstin Göthberg (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Utskottet som" och på s. 8 slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

Vad som anförts i det föregående innebär bl.a. att Sveriges Radio skall vara det företag som svarar för en programverksamhet i allmänhetens tjänst. Denna publicservice-organisation måste ha goda resurser för att den skall kunna hävda sig i den alltmer hårdnande konkurrensen på TV-området, som

är en följd av utbyggnaden av satellitsändningarna. De ökade resurser som televisionen kan tillföras på detta sätt bör i första hand användas till insatser för att värna om det svenska kulturlivet, något som kan ske bl.a. genom att den svenska produktionen ökas. De resurser som kan tillföras TV i vårt land genom att, som utskottet förordar, reklam tillåts måste därför enligt utskottets mening användas för att förstärka radiofonden så att därifrån resurser kan överföras till Sveriges Radio för TV-verksamheten. I sammanhanget måste slås fast dels att endast den ena av de båda TV-kanalerna skall få användas för reklam, dels att reklamintäkter endast kan bli av kompletterande karaktär; licensfinansiering av den svenska televisionen måste ske även i fortsättningen.

Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion 1986/87:K417 yrkande 1 som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet anfört. Motion 1986/87:K407 i här aktuell del, motion 1986/87:K432, motion 1986/87:K433 och motion 1986/87:K815 yrkande 1 bör avstyrkas i den mån de inte tillgodoses genom utskottets ställningstagande till frågorna om reklam inom Sveriges Radio.

3. Etersänd lokal-TV

Karl Boo och Kerstin Göthberg (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "I flera" och slutar med "föregående avsnitt" bort ha följande lydelse:

I motion 1986/87:K417 (c) – vari hänvisas till motiveringen i motion 1986/87:Kr236 (c) – framställs ett yrkande som syftar till att fristående lokala och regionala TV-stationer skall kunna etableras på de frekvenser som tilldelats Sverige genom internationella överenskommelser (yrkande 2). Likartade yrkanden framställs i motion 1986/87:K815 (fp) yrkande 2, motion 1986/87:K418 (m) och motion 1986/87:K419 (vpk) yrkande 1.

Utskottet vill framhålla att etersänd lokal-TV skulle ha en mycket väsentlig fördel framför kabel-TV, då det gäller att nå ut med lokalt producerade program, exempelvis av folkrörelserna. Lokal TV når nämligen alla hushåll och därtill utan att dessa behöver skaffa sig ny teknik. Det är därför angeläget att regeringen lägger fram förslag till en fristående TV-verksamhet enligt de grunder som anges i motion 1986/87:Kr236, till vilken motion 1986/87:K417 hänvisar. Vad utskottet sålunda anfört bör enligt utskottets mening riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av de ovan redovisade motionerna.

Särskilda yttranden

1. Förhandsgranskning av videofilmer för enskilt bruk

Karl Boo och Kerstin Göthberg (båda c) anför:

Utskottet har, som framgår av inledningen (s. 1), beslutat att först senare yttra sig över propositionen i vad avser våldsskildringar i filmer, videogram m.m. och motioner som avser lagstiftningen på området.

Genom detta beslut har vi blivit förhindrade att i detta sammanhang framställa våra yrkanden på området.

Vi anser att det inte längre kan accepteras att den ohämmade spekulatio- nen i våld får fortgå medan riksdag och regering väntar på resultatet av pågående utredning. Det finns enligt vår mening fullt fog för att så snart som möjligt införa en förhandsgranskning av alla videofilmer som säljs eller hyrs ut. Vi vill således att det nuvarande kravet på förhandsgranskning av videofilmer inte skall begränsas till att avse sådana filmer som skall visas offentligt. Krav på en sådan vidgad förhandsgranskning som vi förordar har framförts främst av företrädare för centerpartiet, men även företrädare för andra partier har gett stöd åt tanken. Vi vill i sammanhanget framhålla att det som vi ser saken inte kan resas några som helst invändningar från yttrandefrihetssynpunkt då det gäller videofilmer av det slag som det här är frågan om. Vi bedömer därför risken för missbruk av bestämmelser om förhandsgranskning som obefintlig.

I den situation som uppkommit kan vi inte annat än beklaga att vi inte fått tillfälle att nu ställa krav på att riksdagen begär förslag om obligatorisk förhandsgranskning av alla videogram.

2. Nätavgift från reklamfinansierade satellit-TV-bolag

Alexander Chrisopoulos (vpk) anför:

Jag har ansett mig kunna ansluta mig till de synpunkter som redovisas i yttrandet men vill framhålla att den internationella utvecklingen mycket snabbt kan motivera att nätavgift tas ut av reklamfinansierade satellit-TV-bolag.

3. Det demokratiska inflytandet över kabel-TV-utbyggnaden

Jan-Erik Wikström (fp), Lars Ahlmark (m), Margareta Mörck (fp), Gunnel Liljegren (m) och Håkan Stjernlöf (m) anför:

Vi vill erinra om att företrädarna för moderata samlingspartiet och folkpartiet i kulturutskottet vid behandlingen våren 1987 av förslaget i forskningspropositionen om en särskild forskningsresurs med massmediepolitisk inriktning motsatte oss förslaget (reservation till KrU 1986/87:16).

4. Det demokratiska inflytandet över kabel-TV-utbyggnaden

Alexander Chrisopoulos (vpk) anför:

Med hänsyn främst till att – som framgår av utskottets yttrande (s. 6) – frågan om kommunernas inflytande över kabel-TV-utbyggnaden aktualiserats hos regeringen har jag ansett mig kunna ansluta mig till utskottets ställningstagande då det gäller frågan om upprättandet av ett medieråd.

